



**PORÓWNANIE I OCENA KOMPLETNOŚCI DANYCH
O UŻYTKACH EKOLOGICZNYCH W WYBRANYCH
REJESTRACH NA PRZYKŁADZIE POWIATU
KOSZALIŃSKIEGO I MIASTA KOSZALIN**

Leszek Dawid, Krzysztof Deska
Politechnika Koszalińska

**COMPARISON AND EVALUATION OF COMPLETENESS OF
DATA ON ECOLOGICAL SITE REGISTER: A CASE STUDY OF
THE KOSZALIN VOIVODESHIP AND CITY OF KOSZALIN**

Streszczenie

Przedmiotem artykułu są użytki ekologiczne i dane o nich zawarte w oficjalnych rejestrach. Porównując zestawienia łącznych powierzchni użytków ekologicznych według stanu z Ewidencji Gruntów i Budynków (EGiB) na dzień 1.01.2012, w województwie zachodniopomorskim i zestawienia dotyczące różnych form ochrony przyrody, zawartych w tych samych opracowaniach statystycznych, zauważamy znaczne rozbieżności. Te pierwsze wskazują na powierzchnię 4 328 ha, w tych drugich podano zaś 6 424 ha. W pracy postanowiono, między innymi, sprawdzić czy podobne rozbieżności występują na obszarze powiatu koszalińskiego i miasta Koszalin.

Celem badań, których wyniki prezentowane są w pracy, było wykazanie i ocena rozbieżności pomiędzy różnymi rejestrami na poziomie lokalnym zawierającymi zestawienia ilościowe i powierzchniowe użytków ekologicznych. Podstawowymi źródłami informacji wykorzystanymi do analizy był rejestr prowadzony przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (RDOŚ) oraz Ewidencja Gruntów i Budynków (EGiB). Obiekt, który objęto badaniami to obszar powiatu koszalińskiego i miasta Koszalin. Do badań przyjęto dane według stanu na dzień 1.10.2013. W ba-

daniach zastosowano technikę analizy ilościowej i jakościowej dokumentów (danych z rejestrów) oraz analizę opisową.

W wyniku przeprowadzonych analiz wskazano braki i różnice występujące w obu rejestrach oraz dokonano oszacowania ilości i powierzchni użytków ekologicznych niewykazanych w EGiB. Stwierdzono, iż dla obszaru powiatu koszalińskiego i miasta Koszalin w EGiB nie wykazano użytków ekologicznych od 3% do nawet 7% ich powierzchni faktycznej. Wskazano na konieczność uzupełnienia i weryfikacji danych w obu rejestrach oraz możliwości wykorzystania szczegółowych danych z EGiB o użytkach ekologicznych do ocen i analiz.

Słowa kluczowe: użytki ekologiczne, rejestry, porównanie, ocena, analiza

Summary

Ecological sites and their data included in official registers are the subject of the paper. While comparing the total area of ecological sites in The Land and Building Register (EGiB) (the state for January 1, 2012) in zachodniopomorskie voivodeship with the data on various forms of environmental protection included in the same source, one can notice big discrepancies. The first data mentions the area of 4 328 ha, the other ones – 6 424 ha. One of the purposes of the paper is to check whether similar discrepancies occur in Koszalin Province and City of Koszalin.

The aim of the research, whose results are presented in the paper, was to show and evaluate discrepancies between various registers on the local level containing quantitative and area data of ecological sites. The main source of information used was the register of Regional Director of Protection of Environment (RDOŚ) and EGiB. The area of Koszalin province and Koszalin itself was the object of the research. The data collected for October 1, 2013 and quantitative and qualitative analysis of documents and area analysis were used.

The conducted analyses resulted in pointing out deficiencies and discrepancies in both registers and evaluating numbers and areas of ecological sites which were not included in EGiB. It was stated that for the area of Koszalin Province and City of Koszalin EGiB did not register ecological sites of 3-7% of their total area. A necessity to complete and verify data in both registers and a possibility to use detailed data on ecological sites from EGiB for evaluation and analyses were also pointed out.

Key words: *ecological sites, registers, comparison, evaluation, analysis*

WSTĘP

Łączna powierzchnia użytków ekologicznych w Polsce, według stanu z Ewidencji Gruntów i Budynków (EGiB) na dzień 1.01.2012 to 35 338 ha, z czego w województwie zachodniopomorskim to 4 328 ha [GUS 2012a, GUS 2012b, US 2012]. Natomiast w zestawieniach dotyczących różnych form ochrony przyrody, zawartych w tych samych opracowaniach, podano powierzchnię 51 653 ha w Polsce, z czego 6 424 ha w województwie zachodniopomorskim. Biorąc pod uwagę te dane można dojść do wniosku, iż w skali całego kraju około 33%, a w przypadku wskazanego województwa 32% powierzchni użytków ekologicznych może nie być wykazanych w EGiB. Na podstawie obserwacji własnych do podobnych wniosków, co do samego występowania zjawiska niewykazywania w EGiB użytków ekologicznych, dochodzi autor [Koreleski 2004, Koreleski 2005] nie precyzując jednak źródła i skali tego problemu. Autorzy tej pracy w niespójności i nieprecyzyjności przepisów, procedur tworzenia i ewidencjonowania w ponad 20 letniej historii stosowania tej formy ochrony przyrody oraz w różnej interpretacji obszarowej użytku ekologicznego upatrują głównych przyczyn takiego stanu.

Celem badań, których wyniki są prezentowane w pracy, jest wykazanie i ocena rozbieżności pomiędzy różnymi rejestrami na poziomie lokalnym zawierającymi zestawienia ilościowe i powierzchniowe użytków ekologicznych. Głównym celem prowadzonych badań ma być ocena przydatności, wskazanie możliwości i ewentualnych warunków wykorzystania szczegółowych danych dotyczących użytków ekologicznych zawartych w EGiB do analiz i ocen z zakresu stosowania tej formy ochrony przyrody.

W badaniach dotyczących obiektu zastosowano technikę analizy ilościowej i jakościowej dokumentów (danych z rejestrów) oraz analizę opisową. Podstawowymi źródłami informacji wykorzystanymi do analizy był rejestr prowadzony przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (RDOŚ) – jego elementy zawarte w waloryzacji [RDOŚ 2010], z założenia będący bazą do utworzenia na podstawie [Ustawa 2004, Rozporządzenie 2012] Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody (CRFOP) oraz Ewidencja Gruntów i Budynków (EGiB). Dostęp do danych z CRFOP (podobnie jak danych dotyczących innych form ochrony przyrody) jest możliwy on-line poprzez www.crfop.gdos.gov.pl. Jednakże w zakresie użytków ekologicznych na terenie badanego obszaru nie zostały one jeszcze udostępnione, wprowadzone do rejestru (15.11.2013).

OBIEKT BADAŃ

Obiekt, który objęto badaniami to obszar powiatu koszalińskiego i miasta Koszalin. Powiat koszaliński i miasto Koszalin położone są w północno – wschodniej części województwa zachodniopomorskiego (rysunek 1).



Źródło: Opracowanie własne
Source: Authors' own study

Rysunek 1. Powiaty województwa zachodniopomorskiego i obszar badań
Figure 1. Provinces of West Pomerania Voivodeship and object of research

Jego ogólna powierzchnia wynosi 1669 km², z czego 42,8% zajmują lasy i tereny leśne, 34,1% grunty orne, a 23,1% pozostałe grunty [www.koszalin.pl]. W skład powiatu wchodzi osiem gmin. Są to: Bobolice, Polanów i Sianów o statusie miejsko – wiejskim, a także Będzino, Biesiekierz, Manowo, Mielno i Świeszyno o statusie wiejskim. Enklawą w powiecie koszalińskim jest Kosza-

lin – miasto na prawach powiatu, drugie co do wielkości miasto na Pomorzu Zachodnim. Powiat koszaliński od zachodu sąsiaduje z powiatem kołobrzeskim, od południowego zachodu z białogardzkim, od południa ze szczecineckim, od wschodu z bytowskim, zaś od północnego wschodu ze sławieńskim. Północną granicę powiatu wyznacza około trzydziestokilometrowy pas wybrzeża Bałtyku. Na rysunku 2 przedstawiono szczegółowo obszar badań, granice gmin i zasięg obszarowy poszczególnych nadleśnictw.



Źródło: Opracowanie własne
Source: Authors' own study

Rysunek 2. Gminy powiatu koszalińskiego i Gmina Miasto Koszalin oraz zasięg obszarowy poszczególnych nadleśnictw

Figure 2. Communes of Koszalin province and City of Koszalin and territory of different forest divisions

BADANIA I ICH WYNIKI

Według danych zawartych w [RDOŚ 2010], na terenie województwa zachodniopomorskiego do dnia 29.01.2010 zostało powołanych 1361 użytków ekologicznych, z czego 607 znajdowało się na badanym obszarze. Zestawienie

liczby użytków ekologicznych sporządzone na podstawie [RDOŚ 2010] zawarto w tabeli 1. Na badanym obszarze zdecydowana większość użytków, bo aż 601, znajduje na gruntach Skarbu Państwa – na działkach będących w zarządzie Państwowych Gospodarstw Leśnych „Lasy Państwowe” (PGL LP) różnych nadleśnictw, 1 użytek na gruntach Gminy i Miasta Sianów, dla 5 nie wskazano danych o właścicielu. Dla ponad 120 użytków ekologicznych nie podano szczegółowego celu ochrony oraz ich powierzchni. Najczęściej (ze wskazanych) występującym przedmiotem ochrony na badanym obszarze są bagna – ok. 20% przypadków, torfowiska mszarne ok. 18%, obiekty o braku walorów florystycznych stanowią ok. 16%, cenne ekosystemy, chronione siedliska przyrodnicze lub podnoszące różnorodność krajobrazu 14%, oczka wodne 7%, wyłączenia 6%, odwodnione i zdegradowane torfowiska 5%. Jako źródło danych waloryzacji przyrodniczej ogólnie wskazane w [RDOŚ 2010] podano materiały będące w zasobach Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (RDOŚ) oraz Generalnej Dyrekcji Lasów Państwowych (GDLP). Należy założyć, iż dane te będą zasilaly tworzony CRFOP.

Na podstawie danych z EGiB, według stanu na dzień 01.10.2013, stwierdzono, iż w powiecie koszalińskim użytki ekologiczne występują na 429 działkach ewidencyjnych, jest to łącznie 485 różnych klasoużytków. W Koszalinie na 11 działkach można wyodrębnić łącznie 12 klasoużytków. Szczegółowe zestawienie, z podziałem na poszczególne powiaty i gminy oraz w przypadku gmin wiejsko-miejskich również na te obie ich części, według stanu EGiB na dzień 01.10.2013 przedstawiono w tabeli 2.

Wszystkie użytki ekologiczne na badanym obszarze znajdują się na gruntach Skarbu Państwa – na działkach będących w zarządzie PGL LP różnych nadleśnictw (podgrupa rejestrowa EGiB 1.2). Są to Nadleśnictwa: Karnieszewice, Manowo, Bobolice, Miastko, Gościno, Warcino, Białogard i Tychowo. Na obszarach powiatu, gdzie lasy i grunty leśne pozostają w zarządzie Nadleśnictwa Gościno, Białogard i Tychowo, w ogóle nie ma zewidencjonowanych użytków ekologicznych. Zdaniem autorów ze względu na to, iż tereny te leżą na ich obrzeżach, siedziby tych Nadleśnictw znajdują się w gminach znajdujących się w innych powiatach, mogą być one pomijane przy stosowaniu tej formy ochrony przyrody. Użytków ekologicznych nie ma również na terenie gmin Świeszyno i Mielno, a także na terenie samego miasta Polanowa i miasta Bobolice. Przyczyną może być stosunkowo mała powierzchnia lasów i gruntów leśnych na ich terenie, w szczególności będących w zarządzie PGL LP na terenie tych gmin.

Na uwagę zasługuje fakt, iż użytki ekologiczne w tym zestawieniu występują na obszarze Nadleśnictwa Manowo, a na obszarze Nadleśnictwa Polanów ich brak, co całkowicie różni się od stanu wykazanego w waloryzacji [RDOŚ 2010].

Tabela 1. Liczba i powierzchnia użytków ekologicznych i ich lokalizacja
Table 1. Number and area of ecological sites and their location

Obszar/ jednostka <i>Area/unit</i>	Liczba użytków ekologicznych <i>Number of ecological sites</i>	Powierzchnia użytków ekologicznych [ha] <i>Area of ecological sites [ha]</i>	Nadleśnictwo <i>Forest division</i>			
			Bobolice	Karnieszewice	Miastko	Polanów
Oba powiaty <i>Both provinces</i>	607	powyżej 909	400	178	3	24
Miasto Koszalin <i>City of Koszalin</i>	9	26,63	0	9	0	0
Powiat koszaliński, <i>Koszalin province,</i>	598	powyżej 883	400	169	3	24
w tym gminy: <i>and communes included:</i>						
Będzino	4	b.d.	0	4	0	0
Biesiekierz	5	13,15	0	5	0	0
Bobolice	381	687,98	381	0	0	0
Manowo	2	1,61	2	0	0	0
Mielno	0	0	0	0	0	0
Sianów	120	b.d.	0	118	0	0
Świeszyno	0	0	0	0	0	0
Polanów	86	179,98	17	42	3	24

Źródło: Opracowanie własne na podstawie [RDOŚ 2010], stan na dzień 29.01.2010

Source: Authors' own study based on [RDOŚ 2010], the state for January 29, 2010

Według danych z EGiB użytki ekologiczne są położone w większości na nieużytkach – N (84% powierzchni wszystkich z nich). Pastwiska – Ps stanowią 10%, łąki – Ł 4%, a pozostałe 2% ich ogólnej powierzchni to użytki ekologiczne na gruntach pod wodami (Wp i Ws) oraz gruntach zadrzewionych i zakrzewionych (Lz).

Istotnym czynnikiem przy analizie ilościowej użytków i porównaniu danych z obu rejestrów mogłyby być czas, w którym dane zostały zebrane. Różnica ta wynosi 2 lata i 7 miesięcy, dlatego też przeprowadzono analizę Dzienników Urzędowych Województwa Zachodniopomorskiego za okres od 02.2010 do 10.2013 (w zakresie uchwał rad gmin o powołaniu użytków ekologicznych)

i dodatkowo przeprowadzono kwerendę w poszczególnych gminach powiatu. Stwierdzono, iż w tym okresie na badanym obszarze nie powstały żadne nowe użytki ekologiczne, ani też nie zniesiono już istniejących. Potwierdzono, tym samym, faktyczne rozbieżności pomiędzy danymi zawartymi w obu zestawieniach (waloryzacja [RDOŚ 2010], a EGiB). Istnieje różnica liczby użytków ekologicznych i działek lub klasoużytków, w których występują (odpowiednio o 167 i 110 mniej w EGiB niż w RDOŚ). Liczbę 607 użytków [RDOŚ 2010] należałoby traktować jako najbliższą stanowi faktycznemu na dzień 1.10.2013. Przy takim założeniu porównując liczbę użytków ekologicznych na badanym terenie (607) [RDOŚ 2010] do liczby klasoużytków ekologicznych (497) lub liczby działek, w których występują (440) można byłoby stwierdzić, iż odpowiednio 18% lub nawet 28% ogólnej liczby użytków ekologicznych może nie być ujętych w EGiB. Mając jednak na uwadze różną interpretację ewidencyjną i przyrodniczą obszaru użytku ekologicznego, zdaniem autorów, te szacunki charakteryzują się bardzo małą wiarygodnością.

Do szczegółowych porównań wybrano 2 gminy wiejsko-miejskie: Bobolice i Polanów. W tych gminach łącznie znajdują użytki o powierzchni odpowiadającej 75% wszystkich użytków ekologicznych z badanego obszaru (868 ha według [RDOŚ 2010], a 814 ha według EGiB). Przy założeniu, iż dane dotyczące ich powierzchni z [RDOŚ 2010] są danymi pełnymi, to w EGiB nie wykazano na tym terenie użytków ekologicznych o powierzchni 54 ha, co stanowi około 6% powierzchni przyjętej za całkowitą. Jednak rozpatrując dane dla każdej z tych gmin oddzielnie uzyskano dla Gminy Bobolice 4%, a dla Gminy Polanów aż 15 % rozbieżności. Przyjmując do analogicznych obliczeń łączną powierzchnię wszystkich użytków w gminach (za wyjątkiem Gminy Będzino i Gminy Sianów – dla których w [RDOŚ 2010], brak danych dotyczących powierzchni) uzyskano 5% rozbieżności.

Próbując dokonać jakiegokolwiek całościowego oszacowania dla obiektu badań, na postawie zestawień powierzchni tych użytków w gminach (tabela 1 i tabela 2), należałoby poczynić pewne założenia. Po pierwsze należy przyjąć dla każdej gminy większą z powierzchni z obu zestawień. Po drugie należy oszacować powierzchnię 120 użytków ekologicznych z Gminy Sianów, dla których w [RDOŚ 2010] nie ma danych. Na podstawie analizy danych z obu zestawień dla całego obszaru oraz poszczególnych gmin można próbować określić średnią powierzchnię użytku ekologicznego. Na przykład średnia powierzchnia użytku ekologicznego dla całego obszaru obliczona na podstawie [RDOŚ 2010], (tabela 1) to 1,9 ha, klasoużytku ekologicznego, dla całego obszaru – 2,1 ha. Obliczając w ten sposób średnią powierzchnię klasoużytku w Gminie Sianów, wyniosłaby ona ok. 1,7 ha. Przyjmując do dalszych obliczeń te wartości otrzymano hipotetyczną powierzchnię użytków ekologicznych na całym obszarze badań 1100 – 1150 ha. Szacując na tej podstawie otrzymujemy, iż w EGiB nie wykazano użytków ekologicznych o powierzchni od 3% do nawet 7% ich po-

wierzchni faktycznej. Pamiętając, iż niekoniecznie wszystkie użytki ekologiczne są wykazane w [RDOŚ 2010], należałoby przyjąć dla całego obszaru większą z tych wartości – 7%. Tym samym można stwierdzić, iż w EGiB wykazano, na całym badanym terenie, ponad 90% (powierzchniowo) wszystkich użytków ekologicznych.

PODSUMOWANIE

Na podstawie zebranych danych i przeprowadzonych badań stwierdzono, iż na badanym obszarze (w zależności od gminy) nie jest wykazanych w EGiB co najmniej od kilku do kilkunastu procent powierzchni użytków ekologicznych, podczas gdy dla terenu całego kraju i województwa zachodniopomorskiego, jak wskazano we wstępie, może to być ponad 30% powierzchni.

Jak wykazano w pracy, żaden z obecnie prowadzonych rejestrów, w zakresie dotyczącym badanego obszaru, nie jest w pełni kompletny i aktualny. RDOŚ (w niedalekiej przyszłości CRFOP) nie zawiera na przykład aktualnych danych dotyczących właściciela/władającego i powierzchni użytków ekologicznych. W EGiB nie są natomiast wykazane wszystkie użytki ekologiczne, co potwierdzono w pracy. Obecnie zmiany wszystkich danych objętych EGiB oraz CFORP obligatoryjnie podlegają zgłoszeniu w terminie 30 dni. Konieczne wydaje się jednak doprowadzenie do harmonizacji EGiB z CRFOP. W okresie późniejszym nawet tylko cykliczne udostępnianie i wymiana danych pomiędzy tymi dwoma rejestrami (prowadzonymi przecież w formie baz danych) może zapewnić ich aktualność. Instrumenty prawne takiego obustronnego przepływu informacji do i z EGiB istnieją (§ 46 [Rozporządzenie 2001]) i wskazywane były przy rozwiązywaniu podobnych problemów z innym rejestrem w pracy [Deska 2003]. Wówczas to w niedługim czasie, po niezbędnych zmianach w przepisach, również drugi z rejestrów zyskał taką możliwość udostępniania danych, które mogły być potencjalnie wykorzystane do weryfikacji aktualności bazy danych EGiB. Aktualność i kompletność danych w obu rejestrach jest niezbędna do prawidłowej realizacji polityki ekologicznej państwa [Ustawa 2001, Guzal-Dec 2013, Sammel i in. 2012] – między innymi opracowywania programów ochrony środowiska na różnych szczeblach. Dbłość o zachowanie wysokich walorów środowiska wymaga spójnej i konsekwentnej polityki i ochrony środowiska, dlatego bardzo istotne jest zapewnienie jak najpełniejszej informacji o środowisku [Batyk 2013].

W przypadku badanego obiektu kompletność danych dotyczących użytków ekologicznych w EGiB określono na ponad 90% i tym samym mogą one, zdaniem autorów, być wykorzystane do analizy struktury użytków ekologicznych w poszczególnych gminach czy powiatach.

Tabela 2. Zestawienie działek z użytkami ekologicznymi i klasoużytków ekologicznych z ich lokalizacją
Table 2. Juxtaposition of parcels including ecological sites and different ecological land use
 and soil classification contours and their location

Obszar/jednostka <i>Area/unit</i>	Liczba <i>Number of</i>		Powierzchnia użytków ekologicznych [ha] <i>Area of ecological sites [ha]</i>	Liczba działek z użytkami ekologicznymi w Nadleśnictwie: <i>Number of parcels including ecological sites in certain forest division:</i>			
	działek zawierających klasoużytki ekologiczne <i>parcels including ecological sites</i>	różnych klasoużytków ekologicznych <i>different ecological land use and soil classification contours</i>		Bobolice	Kamieszewice	Manowo	Miastko
Oba powiaty <i>Both provinces</i>	440	497	1063,68	273	164	1	2
Miasto Koszalin <i>City of Koszalin</i>	11	12	33,14	0	11	0	0
Powiat koszaliński, <i>Koszalin province,</i> w tym gminy: <i>and communes included:</i>	429	485	1030,53	273	153	1	2
Będzino	9	9	12,03	0	9	0	0
Biesiekierz	5	6	13,01	0	5	0	0

Bobolice	Miasto <i>Urban area</i>	0	0	0,00	0	0	0	0	0
	Wieś <i>Rural area</i>	256	293	661,28	256	0	0	0	0
	Łącznie <i>Together</i>	256	293	661,28	256	0	0	0	0
Manowo		3	4	8,52	2	0	1	0	0
Mielno		0	0	0,00	0	0	0	0	0
Sianów	Miasto <i>Urban area</i>	12	14	44,52	0	12	0	0	0
	Wieś <i>Rural area</i>	92	94	138,72	0	92	0	0	0
	Łącznie <i>Together</i>	104	108	183,24	0	104	0	0	0
Świeszyno		0	0	0,00	0	0	0	0	0
Polanów	Miasto <i>Urban area</i>	0	0,00	0,00	0	0	0	0	0
	Wieś <i>Rural area</i>	52	65	152,45	15	35	0	2	2
	Łącznie <i>Together</i>	52	65	152,45	15	35	0	2	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z EGİB, stan na dzień 01.10.2013

Source: Authors' own study based on EGİB data, the state for October 1, 2013

Brak pełnych i aktualnych danych o tych użytkach, w urzędowych rejestrach, w konsekwencji może doprowadzić do poważnych problemów natury prawnej i finansowej, a nawet konfliktów społecznych (sprzeciw właścicieli wobec ograniczeń w korzystaniu z nieruchomości wynikających z powołania użytków ekologicznych).

LITERATURA

- Batyk I. (2013). *Potrzeba ochrony środowiska w województwie warmińsko-mazurskim związana z rozwojem działalności turystycznej*. Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich nr 4/1, PAN, Kraków, s. 7-16.
- Deska K. (2003). *Niektóre aspekty udostępniania i wymiany danych pomiędzy Ewidencją Gruntów i Budynków, a Zintegrowanym Systemem Zarządzania i Kontroli (IACS)*. XVII Konferencja Katedr i Zakładów Geodezyjnych na Wydziałach Niegodezyjnych, Warszawa, Wyd. SGGW, s. 50-57.
- GUS (2012a). *Ochrona środowiska 2012*. Warszawa.
- GUS (2012b). *Rocznik statystyczny województw*. Warszawa.
- Guzal-Dec D. (2013). *Operacjonalizacja modelu Presja-Stan-Reakcja w badaniu cenności ekologicznej gmin wiejskich na przykładzie województwa lubelskiego*. Rocznik Ochrona Środowiska, tom 15, Koszalin: Wyd. Ś-PTNOŚ, s. 2925-2941.
- Koreleski K. (2004). *Funkcjonowanie użytków ekologicznych w przestrzeni wiejskiej*. Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich nr 4, PAN, Kraków, s. 43-52.
- Koreleski K. (2005). *Zasady tworzenia i zarządzania użytkami ekologicznymi w Polsce*. Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich nr 1, PAN, Kraków, s. 15-26.
- RDOŚ (2010). Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie – gospodarstwo pomocnicze RDOŚ w Szczecinie. *Waloryzacja przyrodnicza województwa zachodniopomorskiego*. Szczecin.
- Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz.U. 2001 Nr 38, poz. 454).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 września 2012 r. w sprawie centralnego rejestru form ochrony przyrody (Dz.U. 2012 Nr 0, poz. 1080).
- Sammel A., Siuda P., Mrugowski W. (2012). *Gleby organiczne projektowanego użytku ekologicznego „Łąki koło Owczar”*. Rocznik Ochrona Środowiska, tom 14, Koszalin: Wyd. Ś-PTNOŚ, s. 427-436.
- US w Szczecinie (2012). *Rocznik statystyczny województwa zachodniopomorskiego 2012*. Szczecin.
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska*. (Dz.U. 2001 Nr 62, poz. 627).
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody*. (Dz.U. 2004 Nr 92, poz. 880).
- www.crfop.gdos.gov.pl (dostęp: 15.11.2013).
- www.koszalin.pl (dostęp: 01.10.2013).

dr inż. Leszek Dawid, dr inż. Krzysztof Deska
Politechnika Koszalińska
Katedra Geodezji
75-453 Koszalin, ul. Śniadeckich 2
tel. 94 3486718
leszek.dawid@tu.koszalin.pl,
kdeska@wilsig.tu.koszalin.pl.